

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ'

Συνδρομή ἑτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Δι συνδρομαὶ ἀρχονταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἴνα ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82.

27 Ἰουλίου 1886

ΝΗΣΟΙ ΤΩΝ ΠΡΙΓΚΙΠΩΝ

ΧΑΛΚΗ¹

Προσομιζόμενός τις εἰς τὴν νῆσον Χάλκην, κειμένην εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ἀντιγόνης, ἀντὶ τῶν γυμνῶν βράχων καὶ τῶν ἀγόνων ἀγρῶν, οὓς κατέλιπεν, ἀνευρίτκει μᾶλλον βιθυνσκίους καταφρερίδας καὶ γραφικώτερα τοπεῖα.

Ἡ νῆσος Χαλκή κοσμομένη ὑπὸ θασῶν πευκῶν, ἀρχικῶς φυομένων ἐπὶ ταύτης τῆς ἐρυθροπού γῆς τῶν Πριγκιποννήσων, καλυπτομένη ὑπὸ κομαρεῶν, χλοερῶν δρυῶν, καὶ ἐλκιῶν, ἔχουσα λιμένα κομψόν, ὠραία ἀκρωτήρια, καὶ ἀμύδεις λιμενίσκους, περιβαλλομένους ὑπὸ ζωηρᾶς καὶ πλουσίας βλαστήσεως τῶν μεσημβρινῶν κλιμάτων, διατετατομένη ὑπὸ τερπνοτάτων ὁδῶν, ἐλικοειδῶς διερχομένων ὑπὸ δένδρα ὑψίκομα, ὑπερκειμένων δὲ θαλάσσης τοῦ βαθυτέρου κυανοῦ χρώματος, καὶ κατὰ μήκος φερομένων θαυμασιωτάτων πανοραμμάτων, περιέχουσα μεγαλοπρεπεῖς καὶ εὐμεγέθεις Μονὰς, πανταχόθεν περικλειόμενας ὑπὸ δένδρων, θεωρεῖται ὡς ὁ μαργαρίτης τοῦ Μαρμαρᾶ, ἐνέχουσα ἀλησιμονήτους καλλονάς. Ἐν ταύτῃ εἶνε διακεχυμένη ἡ δρόσος καὶ ἡ χάρις τῶν λιμνῶν τῆς Ἰταλίας, παριστᾶ τμήμα μικρὸν τοῦ κόλπου τῆς Νεχπολεως ἐν πλήρει Ἀνατολῇ μετὰ τοῦ κυανωτέρου οὐρανοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λαμπυρίζοντων κυματων τοῦ Μαρμαρᾶ. Ὁ καταλιπὼν τὴν πρωίαν φλεγόμενον δωμάτιον ξενοδοχείου τοῦ Πέρην αἰσθάνεται ἀνεκκλήτων εὐφροσύνην ἐπὶ τῇ θέᾳ ταύτης τῆς θαυμασίας φύσεως, τῆς νησιωτικῆς ταύτης ἰάσεως, τῆς διαρκῶς δροσοδόλου, τῆς τόσον ἠδυπαθῶς ὑπὸ τῆς προνίας τεθείσης ἐκεῖ, ὀλίγα βήματα μακρὰν τῆς κοινορτώδους καὶ πνιγηρᾶς Κωνσταντινουπόλεως· ἡ προξενουμένη αὐτῷ ἐντύπωσις μένει ἀνεξίτηλος ἐκ τῆς μνήμης.

Ἡ Χάλκη, ἄλλοτε καλουμένη καὶ Χαλκίς, καὶ Χαλκίτις, ἔλκει τὸ ὄνομα ἐκ μεταλλείων χαλκοῦ, πρὸ πολλοῦ ἐγκαταλελειμμένων, ἅτινα τὸ πάλαι ἀπετέλουν τὸν πλοῦτον αὐτῆς. Ἰχνη σημαντικὰ ἀρχαίων ἐκμεταλλεύσεων φαίνονται ἔτι καὶ νῦν, ἰδίως ἐπὶ τῆς ἀιτῆς τοῦ θελεκτικοῦ κολ-

πίσκου τοῦ ὀπίσω κειμένου τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς. Ὁ χαλκὸς τοῦ Μαρμαρᾶ ἐτιμᾶτο μεγάλως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Πλείστοι διάσημοι ἀνδριάντες κατασκευάσθησαν ἐξ αὐτοῦ, ἐν οἷς ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς Σικυῶνος, εἰς ὧν τῶν θησαυρῶν τῆς φιλοκάλου ταύτης πόλεως, εἰς ἧν οἱ Κρήτες Διποινος καὶ Σκυλλίς ἐκόμισαν τὴν τέχνην τῆς γλυπτικῆς.

Τὰ τῆς Χαλκῆς Μοναστήρια εἶνε τὰ διασημότερα καὶ λαμπρότερα τῶν ἐν ταῖς Πριγκιποννήσοις, ἀλλὰ δὲν φανερὰ ὅτι ἐχρησίμευσαν ἐπὶ Βυζαντινῶν ὡς τὰ τῶν νήσων Ἀντιγόνης καὶ Πρώτης ὡς τόποι ἐξορίας ἡγεμόνων. Ἡ Χαλκή ἔνεκα τῶν φυσικῶν αὐτῆς θεληγῆτρων ἐθεωρήθη τόπος ψυχγωγίας καὶ τέρψεως μᾶλλον ἢ κολάσεως· καὶ ἂν ποτε ἡγεμόνες καὶ ἡγεμονίδες τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς ἤλθον κατὰ καιροῦς νὰ ταρῶσιν ἐν τοῖς κελλίοις τῆς εὐτυχοῦς ταύτης νήσου, ἦσαν μᾶλλον ἐκούσιοι ἀναχωρηταί, ἢ ἄθλιοι ἐξόριστοι, ἀναμένοντες ἐν τῷ τόπῳ τοῦτο τὸν ἀκρωτηριασμόν καὶ τὸν θάνατον.

Ἡ πόλις τῆς Χαλκῆς, ἐπιχαρίτως ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς παραλίης, τῆς νεούσης πρὸς τὴν Πριγκιπον, οὐδὲν ἔχει τὸ ἕξιον λόγου. Εἶναι σωρεία ἀγροτικῶν μεγάρων καὶ ξυλινῶν οἰκίσκων, ἀνευ ἱστορίας, ἥρέμα ἐξαπλουμένω ἐπὶ τῆς ἀκτῆς χαριεντος κολπίσκου. Ἡ πόλις ὁρίζεται πρὸς Δ ὑπὸ τῶν στοιχείων ὑψικόμων κυπαρίστων τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πρὸς Α ὑπὸ τοῦ ὠραίου ἀκρωτηρίου, ἐφ' οὗ εἶνε ἐκτισμένη ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, πρὸς Β ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τῆς νήσου, ἐφ' ἧς ὑψοῦται γηραιὸς γραφικὸς πύργος, σκοπικὰ ἀπαρχμύλλητος, ἀρχαία θέσις σκοπιωρῶν, μεταβληθεῖς εἴτα εἰς ἀνεμόμυλον, ἥδη ἥρειπωμένον.

Ἡ φήμη τοῦ ὀνόματος τῆς Χάλκῆς προῆλθεν ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ πλουσιῶν αὐτῆς Μοναστηρίων. Οἱ εὐαγεῖς οὗτοι οἰκοὶ εἶνε τρεῖς, ὧν ὁ μὲν εἰς εἶνε κεκλεισμένος σήμερον, οἱ δὲ λοιποὶ δύο πρὸ χρόνων δὲν ἐκπληροῦσι τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν προορισμόν. Ἡ πρώτη Μονή, ἣν βλέπουσι τὸ πρῶτον οἱ ἐξ Ἀντιγόνης καταπλέοντες, εἶνε ἡ τῆς Θεοτόκου, κειμένη ἐπὶ θαυμαστῆς θέσεως ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὴν Μονὴν ταύτην μεταβαίνουσιν ἐκ τῆς πόλεως τῆς

1. Ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ G. Schlumberger «Les îles des Princes».

Χάλκης διερχόμενοι τὴν νῆσον δι' ἀτραπῶν χαριεστάτων κατὰ μῆκος εὐρείας θαλάσσης, ἐλισσομένων ὑπὸ εὐώδεις πεύκας καὶ ἀργυροχρόου εἰλαίας, διὰ κατωφερειῶν χλοερῶν, ἀπέναντι σκηνογραφικῶν τοπειῶν ἀνὰ πᾶν βῆμα μεταβαλλομένων, διὰ κοιλίσκων ἀγρίων καὶ μονήρων, ἀληθῶν ἐρημιῶν ἐν πλήρει παραδείσῳ τῆς φύσεως, ὅπου τὸ ὕδωρ τοῦ Μαρμαρᾶ κοιμᾶται τόσον γαλήνιον ὑπὸ πύρινον οὐρανὸν ὥστε φαίνεται οἶονεὶ κάτοπτρον χρυσοῦ.

Ἡ Μονὴ τῆς Θεοτόκου ὑπῆρξεν ἡ κυριωτάτη τῆς νήσου. Ἐτι καὶ νῦν δὲ εἶνε διάσημος ἀνὰ πάντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον. Κεῖται μεταξὺ δύο ἀκρωτηρίων ἐπὶ δροσεροῦ καὶ δασώδους ὄροπεδίου ὑπερκειμένου τῆς θαλάσσης εἰς μέγιστον ὕψος. Τὰ εὐρύχωρα καὶ ὑψηλὰ οἰκοδομήματα αὐτῆς ἀνακαινισθέντα ἐντελῶς κατέχονται ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς, σχολῆς ἀνθούσης ὡς πᾶσαι αἱ ἰδρυθεῖσαι καὶ συντηρούμεναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, τῆς φυλῆς ταύτης, ἣτις σὺν ταῖς λοιπαῖς ὄργᾳ πρὸς τὴν μάθησιν. Πρὸ ἑκατονταετηρίδων ἡ Μονὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἐν τῶν σπουδαιοτάτων θρησκευτικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν κέντρων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἄπειροι δὲ Πατριάρχαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποθανόντες ἐτάφησαν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἐπὶ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας.

Εἶνε πιθανόν, καὶ δὴ σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ἔκειτο κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἰς τὴν θέσιν ταύτην Μονή. Ἡ ποιητικὴ σιγὴ τῶν ὠραίων τούτων τόπων, ἡ ἀπομόνωσις, τὸ μεγαλεῖον τῆς τοποθεσίας, πιθανῶς προσέλκυσαν ἑνωρὶς ἐνταῦθα τῆς θεοσοφίας ὀπαδοὺς, ἀφιερωθέντας εἰς διαρκῆ ἔρευναν τῶν ἰδίων αὐτῶν συνειδησέων. Ἐν τούτοις πάντες συμφωνοῦσιν εἰς τὴν εἶδησιν ὅτι ὁ ἀληθὴς κτίστης τοῦ εὐαγοῦς οἴκου, ὃν σήμερον ἀντικατέστησαν τὰ σημερινὰ κτίρια εἶνε ὁ Ἰωάννης Η' Παλαιολόγος, ὁ προτελευταῖος βασιλεὺς τῶν Βυζαντινῶν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς θέσεως πιθανῶς ἀρχαιοτέρου μοναστηρίου ᾠκοδόμησε νέον μεγαλοπρεπὲς εἰς μνήμην Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τοῦ συνωνύμου αὐτῷ πάτρωνος.

Ὁ Ἰωάννης Η' εἶνε κυρίως διάσημος διὰ τὸ μακρὸν ταξίδιον αὐτοῦ εἰς τὴν Δύσιν, καὶ τὴν παράστασιν ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερράρας τοῦ 1438, τῇ συνελθούσῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πάπα Εὐγένιου Δ', τὴν βραδύτερον μετενεχθεῖσαν εἰς Φλωρεντίαν, ἕνεκα ἐνσκήψαντος λοιμοῦ. Ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ ὑπέγραψε τὴν ἑνωσιν τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, ἑνωσιν βραδέως ἐπελθοῦσαν ὅπως σώσῃ ἐκ τῆς καταστροφῆς κράτος καταρρέον, καὶ ἣτις ἐναυάγησεν ἐκ τῆς θρησκομανίας τῶν κατοίκων τοῦ Βυζαντίου. ¹⁾

1) Δὲν συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ σοφοῦ συγγραφέως εἰς τοὺς λόγους τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐνώσεως, πασιγνωστων ἱστορικῶς ὄντων τῶν αἰτίων, ἅτινα ἐπέφερον τὴν ἀποτυχίαν. Οἱ

Ὁ θεολόγος οὗτος ἡγεμῶν, οὔτινος ἡ μακρὰ διαμονὴ ἐν Ἰταλίᾳ ἀποτελεῖ ἐν τῶν περιεργοτάτων ἱστορικῶν ἐπεισοδίων τῆς ἸΕ' ἑκατονταετηρίδος, διαδοχικῶς συνεζεύχθη μετὰ τριῶν γυναικῶν. Τῷ 1414, ὄντος ἔτι τούτου πρίγκιπος διαδόχου, ὁ πατήρ του, ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ, ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα ἡγεμονίδα Ῥωσίδα ἡλικίας ἕνδεκα ἐτῶν, θυγατέρα τοῦ Βασιλεῖος Δημήτρουβιτς, μεγάλου δουκὸς τῆς Μόσχας. Ἡ δύστηνος αὕτη κόρη, ἣτις ἠγαπᾶτο ὑφ' ὅλης τῆς αὐλῆς, ἀπέθανε μετὰ τρία ἔτη ἐν ἐπιδημίᾳ πανώλους, ἣτις ἀπεδεκάτισε καὶ κατηρήμωσε τὸ Βυζάντιον, καὶ ἣτις ἀφῆρπασεν ὡσαύτως καὶ ἓνα υἱὸν τοῦ Βαγιαζίτου. Ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἐνυμφεῖθη ἐκ νέου κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1420 μετὰ τῆς Σοφίας, θυγατρὸς τοῦ Μαρκησίου Ἰωάννου Β' τοῦ Μοντφερατικῶ καὶ τῆς Ἰσαβέλλας πριγκιπέσσης τῆς Μαγιόρκας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ἐγένετο συμμετοχὸς τοῦ θρόνου μετὰ τοῦ πατρὸς του ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ ὄντος. Ἡ νέα Ἰταλίς ὠνομάσθη Παλαιολογίνα· ἀλλ' ὁ δευτερός οὗτος γάμος, ὁ τελεσθεὶς τῇ 19 Ἰανουαρίου ὑπῆρξεν ἀτυχής· διότι ἡ Σοφία ἦτο μὲν εὐπαιδευτος, ἀγαθή, γλυκεῖα, γυνὴ ἐξοχος, ἀλλ' ἦτο τόσῳ δυσειδής, ὥστε οὐδέποτε ὁ Ἰωάννης συγκατένευσε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν ὡς σύζυγον.

Ἡ νέα αὕτη βασίλισσα, ἣτις τῇ ἐντολῇ τοῦ πάπα Μαρτίνου θέλοντος νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, συνεζεύχθη βασιλέα σχισματικόν, διατηροῦσα τὸ δόγμα τῆς, διήγαγεν ἐπὶ ἕξ ἔτη ἄθλιον βίον. Ἀλλ' ἐπὶ τέλος μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ πλειότερον τὴν ἀποστροφὴν, ἣν ἐνέπνεε πρὸς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον, ὃν ἐδέχθη νὰ λατρεύῃ, ἀλλ' ὁ ὁποῖος διήγε βίον ἀκόλαστον, ἀπεφάσισε νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τούτου κατ' ἴδιον τρόπον. Μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μανουήλ, καὶ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἰωάννου Η' διέπλευσεν ἐσπέραν τινὰ τὸν Κεράτιον κόλπον καὶ κατέφυγεν εἰς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῇ Γενουησίους τοῦ Γαλατᾶ, οἵτινες περιχαρεῖς γενόμενοι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὅπως παράσχωσι πράγματα εἰς τοὺς Παλαιολόγους, οὓς ἐμίσουν, ἔσπευσαν νὰ φυγαδεύσωσι τὴν βασιλίδαν ἐπὶ γαλέρας ἐρχομένης ἐκ Ταννίδος, τῆς κειμένης εἰς τὸν βαθύτατον μυχὸν τῆς Ἀζοφικῆς. Ἡ Σοφία ἀποβίβασθεῖσα εἰς Γενούην, ἐνθα ἐγένετο δεκτὴ μετὰ βασιλικῶν τιμῶν, ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἐνταφιάσῃ εἰς τὸ βάθος μοναστηρίου λύπην, ἣτις κατέληξε μετὰ τοῦ βίου τῆς. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει οἱ ἔμποροι τοῦ

ἀναγκῶσται ἡμῶν δύναται ν' ἀναγνώσῃ τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τόμῳ Β' σελ. 337, τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου, καὶ ἐν ταῖς ἱστορικαῖς μελέταις τοῦ Μ. Ρενιέρη, «Ὁ Ἑλληὴν Πάπας Ἀλέξανδρος, τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος», ἐνθα δραματικώτατα ἐκτίθενται τὰ τῆς Συνόδου. Σημ. Μεταφρ.

Γαλατᾶ ἤθελον ἀποτίσει βαρεῖν ζημίαν ἐπὶ τῇ ἄφρονι αὐτῶν συμμετοχῇ εἰς τὸ βασιλικὸν τόλμημα, ἀλλ' ἐν τῇ προκειμένῃ οὐδόλος ἠνωχλήθησαν· διότι ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος, νέος ὠραίος καὶ ἄσωτος, εὐχαριστήθεις ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ γυναικὸς μεμψιμοίρου, τῆς ὁποίας ἡ κλαυθμηρὰ παρουσία ἦτο δι' αὐτὸν ἀδιαλείπτως ἐπιπληξίς, ἀπέφυγε νὰ προβῇ εἰς διαβημὰ τι μετὰ τὸ γεγονός, τὸ τόσο ὀλίγον κολακευτικὸν τῆς τιμῆς του. Μετὰ ἓν ἔτος δέ, εὐθύς ὡς ἰδυνήθη, ἦλθεν εἰς τρίτον γαμον μετὰ ἡγεμονίδος πρὸς ἣν κατελήφθη ὑπὸ ὑπερβολικῷ ἔρωτος. Αὕτη ἦτο ἡ Μαρία Κομνηνὴ θυγατὴρ τοῦ Ἀλεξίου Δ' τῆς Τραπεζοῦντος. Μία τῶν ἀδελφῶν τῆς νέας βασιλισσῆς εἶχεν ὑπανδρευθῆ τὸν ἡγεμόνα τῶν Τουρκομάνων Τζιχάν Σάχην, ἑτέρα τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων Γεώργιον Βραγκοβιτς. Εἰς τῶν ἀδελφῶν τῆς ἦτο ὁ Καλογιάννης μέλλων φονεὺς τοῦ πατρὸς του, ¹⁾ καὶ μέλλων αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος· ὥστε ἡ νέα βασίλισσα εἶχε πανταχόθεν συγγένειαν πρὸς ἡγεμονικὸς οἴκους. Ἐκέκτητο δὲ πρὸς τοῦτοις ἐξαισίαν καλλονὴν καὶ περιεβαλλετο ὑπὸ χάριτος ἀξιεράστου σπινθηροβολούσης ἐκ τοῦ πνεύματός της, ὥστε κατὰ τὸ λέγειν τῶν συγχρόνων ἦτο ἡ θελκτικωτέρα βασιλὶς τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος. Ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγένωσκεν ἐκ τοῦ συζυγικοῦ βίου εἰμὴ τὰ παραπονα τὰ δίκαια, ἀλλὰ καὶ ἀνυπόφορα τῆς δευτέρας γυναικὸς του, τῆς Πεδεμοντίας, κατελήφθη ὑπὸ φλογρῆς συμπαθείας πρὸς τὴν θυγατέρα τῶν Κομνηνῶν, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν περιπαθῶς, καὶ ἀντηγαπήθη. Ἡ Μαρία ἀνεκνήρυχθη Αὐγουστα καὶ ἐστέφη πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. Δυστυχῶς αἱ ἀδιακόπως αὐξάνουσαι μέριμναι τῆς πολιτικῆς καταστάσεως κατέστησαν ἀναγκαίαι τὰς συχνὰς ἀποδημίας τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ οἱ δύο σύζυγοι συνεχῶς ἀπεχωρίζοντο.

Κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1427 ὁ Ἰωάννης Η' ἀνεχώρησεν εἰς Μωρέαν, ὅπου διέμεινε παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Δεσπότη τῷ Μιστρᾷ, τῷ μέλλοντι Κωνσταντινῷ Δραγάτῃ· ἀλλ' ἡ μακροχρονιωτέρα ἀποδημία αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἢ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερραρας. Τῇ 25 Νοεμβρίου 1437 ὁ Ἰωάννης ἀνεχώρησεν εἰς Βενετιάν ὅπου ἔτυχεν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εὐγενῶν τῆς γνωστῆς θαυμασίας καὶ φαντασμαγορικῆς ὑποδοχῆς. Δὲν ἀνήκει εἰς τὸ θέμα ἡμῶν ἡ περιγραφὴ τῶν περιωνύμων ἐλείνων συνεδριασεῶν τῆς Συνόδου, ἐν αἷς διέπρεψεν ὁ Καρδινάλιος Βησσαρίων, αἵτινες δὲν συνετελεσαν εἰς σωτηρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς ἐγγιζούσης πτώσεως. Ὅτε μετὰ δύο ἔτη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1440 ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἀπεβίβασθη εἰς τὴν βασιλεύουσαν εὔρε τὴν δυστυχῆ

αὐτοκράτειραν Μαρίαν τεθνηκυῖαν πρὸ τινῶν ἐβδμηχθῶν. Καίτοι δὲ ὁ πρῶτος ἔρω· εἶχε ψυχρανθῆ, καὶ ὁ ἄπιστος σύζυγος εἶχεν ἐπιδαφιεύσει τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ εἰς πολλὰς ἄλλας γυναῖκας τῆς Ἰταλίας. ἠσθάνθη βαρεῖαν λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἐκείνης ἣτις εἶχεν εὐφρανεὶ τὰς καλλιτέρας ἡμέρας τοῦ βίου του.

Ἐκ τῆς ἐνώσεως ταύτης τῶν αἰσθημάτων, τῆς τόσο ἐνδομίχου καὶ τόσο ἰσχυρᾶς, ἀλλὰ καὶ τόσο ἐφημέρου τῶν δύο τούτων βασιλικῶν κερδιῶν ἀπέμεινε ἡμῖν ἐν ἐνθύμημα εἰς τὴν ὠρχίαν Μοῆν τῆς Χαλκίδος. Ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος εἶχε κτίσει τὴν Μοῆν, τὴν σήμερον ἐκ νέου ἀνεγερθεῖσαν, ἀλλ' ὁ ναῖσκος τῆς Θεοτόκου, οὗ ὁ θόλος ὑψοῦται ἔτι καὶ νῦν παρὰ τῇ μεγάλῃ μοναστηριακῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ εὐρυχωρῷ κεντρικῇ αὐλῇ, ὠκοδομήθη δαπαναῖς τῆς Μαρίας Κομνηνῆς τῆς φιλάτης αὐτοῦ συντρόφου, ἣτις ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ κοινοῦ αὐτῶν ἔρωτος πρὸ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας εἰς Φλωρεντίαν καὶ τῶν ἀπατηλῶν συγκινήσεων τῆς Συνόδου ἐνθέρμως συνεμερίσθη τῶν εὐσεβῶν προθέσεων τοῦ ἀνδρός της.

Ὁ ναῖσκος οὗτος τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν πυρκαϊάν, τὴν καταστρέψασαν τὴν Μοῆν καὶ τὴν περικαλλῆ ἐκκλησίαν τοῦ Ἰωαννοῦ Προδρόμου, κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, διετηρήθη ἐντελῶς ἀνέπαφος καὶ ἀλώθητος. Καίτοι δὲ ἀρχικῶς ἡ Μοῆ τοῦ Ἰωαννοῦ Παλαιολόγου ἦτο ἀπριερωμένη εἰς Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, πρὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μοῆ τῆς Θεοτόκου, πιθανώτατα ἐνεκα τοῦ κερψοῦ ναῖσκου, ὃν ἔκτισεν ἡ Μαρία Κομνηνὴ εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας. Κατὰ τὴν δευτέραν ἀνακαινίσιν τῆς Μοῆς περὶ τὰ τέλη τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος ἀνεκαλυψεν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τὰ τεμάχια τῆς ἐπιγραφῆς τῆς βασιλικῆς πύλης, εἰς ἣν διὰ μεγάλων γραμμάτων τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων ἀνεγραφετο τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος:

Ἰωάννης ἐν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων, ὁ Παλαιολόγος.

[Ἔπεται συνέχεια].

Μετὰφρασις Α. Μ.

Ἐσχάτως εὐρέθη καὶ κατετέθη ἐν τῷ ταχυδρομικῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου ἐπιστολή, σταλεῖσα πρὸ ἐκατὸν περίπου ἐτῶν ἐκ Φιλαδελφείας τῆς Ἀμερικῆς εἰς τινὰ γερμανικὴν πόλιν. Ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ φακέλου αὐτῆς σημειωμάτων ἐμφάνεται ὅτι ἐπληρώθησαν ταχυδρομικὰ τέλη 23 δρ. καὶ 25 λεπτά. Σήμερον πληρώνονται μόνον 25 λεπτά.

1) Δὲν εἶνε ἱστορικῶς ἐξηκριθωμένον τὸ τοιοῦτον. Σημ. Μεταφρ.